

Verslag van de reis naar Hongarije met de Stichting Oost Europa, 7 dec.-13 dec. 2018

Deelnemers:

Ineke Elkerbout

Dick Tukker

Gerdien Boom- ten Brinke

Vrijdag 7 december 2018

Vertrek vanaf Het Loo in Wierden. Om 06.45 uur verzamelen voor de eerste etappe een circa 750 km tot aan Passau bij de Oostenrijkse grens.

Na de spullen in de bus gezet te hebben kregen we van Alie een lekker kopje koffie om goed wakker te worden.

Het is de gewoonte van de Stichting om de reizigers uitgeleide te doen. Een goede gewoonte, want we maken een lange reis, daar mag je God om een zegen voor vragen. Ineke las een passend stukje voor uit de Bijbel en bad voor een goede reis.

Ik had vorige week, sinds jaren, proefgereden met de aanhanger om onze dochter te verhuizen. Vergeleken met deze aanhanger is het wel een grote, maar eerst maar eens de kunst afkijken bij Ineke en Dick, de ervaren reizigers. Met de wisseling wilde ik wel. Ik zat er toch maar tegenaan te hikken en door te wisselen kunnen we korte stops hebben.

Rustig aan optrekken, ik die al jaren een automaat rijdt, nu weer schakelen en ook nog in een bus met aanhanger vol met schoendozen en andere spullen.

Dat was even schrikken: op een echte gasvering chauffeursstoel te zitten. Lijkt net, als je het niet gewend bent, dat de bus kan vliegen en dat je geen controle hebt over de auto.

Helling trekken met een grote dieselbus met aanhanger met niet zo veel PK's is ook iets anders dan met mijn eigen auto.

Als dan de bus afslaat tijdens een klim (Stau op de Autobahn) door niet terug te schakelen, zoek je tevergeefs naar de alarmlichten....

Gelukkig blijven Ineke en Dick erg rustig er wordt met kalme stem aangeboden om het stuur over te nemen. Door de rust van hen werd ik ook kalm en herpakte mijzelf. Ik moest wel want er ontstond een file: je moet door! Even opnieuw starten en rijden maar weer. Je blijft schakelen op die berghellingen!

We hebben een goede reis gehad deze eerste dag en blij dat we bij onze eerste stop om te overnachten zijn.

's Avonds heerlijk gegeten bij ons Gasthof Linsmeier met Metzgerei (slagerij); een heerlijke Cordon Bleu. Daarna echt direct naar bed - ja ja, we zijn geen 20 meer - en heerlijk slapen.

Zaterdag 8 december 2018

Na een uitgebreid ontbijt met veel vlees van de Metzgerei, lekkere duitse bollen, ei, yoghurt, muesli, etc., gingen we vol goede moed op pad. Vandaag moeten we meer dan 800 km rijden. Zoals alle ochtenden begint Dick met het rijden. Stoppen deden we alleen om van chauffeur te wisselen, natuurlijk ook voor de koffie en de wc! Mooie vergezichten, af en toe de zon door de wolken op de dorpjes. Je krijgt gewoon een vakantie gevoel van al die mooie vergezichten. Wat hebben we mooi weer, de reis gaat voorspoedig.

Af en toe hoor ik Ineke zeggen als ik rij (ons bin zünig): “zet hem even in de zes” en als ik zachter rij door het klimmen hoor ik Dick zeggen: “even schakelen...”. Maar goed, ik krijg door hulp van hen beiden het rijden met een grote bus en aanhanger goed onder de knie. Ik krijg steeds meer plezier in het rijden!

Bij Boedapest zien we de grote adelaar. Hongaarse mythologische vogel als een nationaal symbool, afgebeeld als een havik of valk, dit beeld bevindt zich in het Buda Castle-gebied. Jannie Schipper volgt mij op Messenger en vertelt leuke weetjes. Deze Turul heeft een spanwijdte van 14 meter. Zij en haar man Gerard hebben hier veel gereden, omdat ze dicht bij Boedapest een zomerhuisje hadden. De reis ging goed, Dick en ik hebben gereden. Ineke zorgde voor prachtige conversaties. Mooi weer en karren maar, af en toe de zon en je ziet het landschap van bergen en naaldbomen veranderen in platte vlaktes. De Hongaarse poesta, oftewel de grote laagvlakte in het oosten van Hongarije, is het droogste en zonnigste deel van het land. Wel anders dan in Nederland is de enorme leegte; dat betekent het woord *puszta*. De poesta wordt al duizenden jaren bewoond door herders met hun kuddes en ruiters met hun paarden.

We zien veel wild; valken, buizerds en natuurlijk kuddes reeën. Prachtig om Gods schepping zo te kunnen aanschouwen.....

We kwamen aan bij de fam. Bumberak: Laszlo en Maija in het plaatsje Kisvárda.

Bij de familie aangekomen werden we warm onthaald. Zelfs ik (men kent mij niet), die voor het eerst mee ben, werd gezoend.

We moesten natuurlijk Pálinka drinken. Een Hongaarse drank, dat vroeger gedronken werd als medicijn. Er zit minimaal 40% alcohol in. Helaas drink ik geen druppel alcohol, dus Ineke en Dick mochten zich over mijn glaasje ontfermen.

Daarna moesten we naar de voorkamer waar de tafel gedekt stond. Eerst in het Nederlands bidden en daarna in het Hongaars.

We zijn dankbaar dat God bij ons was en is, vooral ook tijdens de reis.

Laszlo en Maija zijn volgens mij erg druk geweest met het voorbereiden van de maaltijd voor ons. Wat een gastvrijheid.

Diner: Goulash-soep, groentemix, rijst in melk gekookt, echte Hongaarse zuurkool, zure augurken en erg veel kip.

Ik dacht dat we alleen Goulash-soep kregen en heb 2 borden gehad. Veel te veel allemaal dus, maar toch maar van de grote overvloed gegeten. Alles smaakte heerlijk, mmmmm.

Daarna nog een soort donut met eigen jam en bijzondere appelmoes erop.

Uiteraard kwam daarna de drank weer op tafel, maar ik hield me maar bij het water.

Veel verhalen gehoord over de grensovergang met Oekraïne. Laszlo spreekt Russisch en weet hoe hij de grensbewaking moet aanspreken om de grens over te gaan. Hij is net een cabaretier en vermaakt ons de hele avond met zijn verhalen.

Aan het eind van de avond rond 23.30u. werd de tafel afgesloten met lezen uit de Bijbel en met gebed, zowel in het Nederlands als in het Hongaars. We kregen water mee en daarna naar bed.

Recept Goulash-soep:

Vet is het beste ipv olie

Paprikapoeder

Uien

Komijnpoeder

Peper

Daarna vlees -varken of schaap - (niet veel water), soms rundvlees.

Daarna in een grote pan water, koolraap, witte wortel, gewone wortel, knolselderij (blad en knol).

Veel groente toevoegen dus.

Als het vlees gaar is dan op laatst de groente erbij, 1 ei en meel telkens kleine beetjes erdoor roeren.

Op laatst nog een beetje selderijblad erbij.

Recept Kip:

Kip

3 uien

Knoflook: 6 teentjes

3 appels

In de braadslee in de oven

Recept aardappelen:

Vet

Aardappels bestrooien met gedroogde pastinaak, peterselie, selderij (gedroogde kruiden)

Beetje water erbij en kokosvet

3 lepeltjes Himalaya-zout

Zondag 9 december 2018

Vanmorgen om 06.00 uur wakker. Lazslo en Maija waren ook al wakker.

Maija was op de douche, dus ik moest wachten. Ondertussen duurde het wachten wel erg lang, Maija kwam niet terug..... Na een half uur wachten vroeg ik maar of ik zo naar de douche kon, bleek dat er nog een deur in de badkamer was. Deze had ik de vorige dag nog niet ontdekt en Maija was al weer in haar slaapkamer. Lazslo vertelde mij dat ze een rotonde in het huis hadden... Dus ik kon eindelijk gaan. Dat halve uurtje was wel zo om, want Lazslo vermaakte mij met grappen en grollen, maar ook serieuze gesprekken. Hij heeft Alzheimer.

Ze leven erg gezond vooral nu hij zelf zo ziek is: lactose, glutenvrij en kokosolie. Hij vertelde dat hij voor controle naar het ziekenhuis was geweest en de specialist was verbaasd hoe goed het met hem ging. Lazslo geeft aan dat dit van het dieet komt.

Daarna naar de kerk. In de 28 jaar oude Mercedes van Lazslo zaten we met ons vijven. De

snelheidsmeter deed het niet meer, maar pokke, pokke, pok: hij reed!

We waren te vroeg dus werden we rondgereden voor kerktijd. De hoofdwegen zijn met Europese subsidie aangelegd. Zodra je in de dorpjes komt zijn er gaten en kuilen in de weg.

Aaron en Annamaria zijn een predikantsechtpaar. We kregen een Google-translate van Hongaars in het Nederlands. De opzet van de kerkdienst was in het Duits. Aaron leidde deze ochtend de dienst. Prachtig om te zien dat hij van meerdere markten thuis is.

Als er gezongen dient te worden, stopt hij de stekker in het stopcontact en speelt op het orgel. Het laatste vers zingen we a capella omdat hij dan de preekstoel op gaat voor preek.

Aan het eind van de kerkdienst vroeg de predikant of wij naar voren wilden komen. Ineke deed als voorzitter van de Stichting Oost Europa het woord en Aaron vertaalde het voor de gemeente. Daarna vroeg hij of we iets wilden zingen. Dat was

even schakelen... Met ons drieën zongen wij geëmotioneerd uit volle borst: Wat de toekomst brengen moge. Ons gezang steeg voor mijn gevoel omhoog. Een kippenveld-moment.

Aan het eind van de dienst moesten we naast de predikant komen staan en kregen we van alle gemeenteleden Gods zegen: Alda's Bèkeszége.

Terug bij onze gastheer kregen we koffie met kokoskoek. Heerlijk, super lekker weer iets uit eigen keuken.

Na de koffie werd het eten opgediend. Goulashsuppe met brood.

Töltött Káposzta (warm): koolrolletjes met rijst en gehakt en zure room eroverheen.

Twee soorten ijs na.

De gastheer vertelde dat we na het eten een half uur moeten rusten, dan verteert het eten beter. Daarna weer bewegen.

Hongaars gezegd: Wij hebben het horloge, de Hongaren hebben de tijd.

's Middags gingen we naar een flat om een jongen te bezoeken die een rolstoel van ons kreeg. Hij heet Zürk. (Ze noemen hier trouwens eerst de achternaam en dan de voornaam)

De rolstoel moest via de trap naar binnen. Het flitst me door het hoofd: hoe kan deze man straks uit zijn flat komen en de rolstoel gebruiken? De deur van de flat wordt opengedaan door de moeder, een klein grijs vrouwtje met bijna geen tanden in de mond. Haar man, de vader van deze twee kinderen ligt in het ziekenhuis. Het is een heel klein huisje, maar wel netjes. Er staan 2 bedden langs de kant en een bank vol met netjes opgestapelde was, in het midden een smal pad (3 meter) met kapot zeil. Lazslo vertelt dat hij een paar jaar geleden een nieuw zeil heeft gelegd/gegeven.

De zoon Zürk zat eerst op een soort plank met wielen en schuurde met zijn knieën over de grond, waardoor de vloer kapot is gegaan.

Zürk hangt vergroeft in een stoel en is erg blij met de rolstoel. Hij bedankt ons uitbundig. Zijn zus staat voor de TV te wiegen, ze kijkt Nikolodeon. Zij is geestelijk gehandicapt.

De jongen zou onderhoudstherapie van de fysiotherapeut moeten hebben. Zijn handen en vingers en rug zijn verkrampd. Hij zou lekker in een warm bad moeten.

De douche kan hij niet in, die is te klein voor hem. Wat een triestheid. Wat goed dat we de rolstoel brengen zo kan hij beter zitten. Eigenlijk zou hij een stoel met een kuip moeten hebben.....

Een klein deel van Hongarije is rijk, echt rijk, en de rest is arm, zeer arm. Rijken bekommeren zich niet om de armen. Jan Modaal bestaat niet. Lazslo en Maija zetten zich belangeloos in voor armen en gehandicapten. Op een vraag waarom geven ze als antwoord dat ze zelf ook een gehandicapte zoon hebben gehad. Ze vertellen dat ze veel bezoek krijgen vanaf maart bijna twee wekelijks. Zij verdelen de goederen of geven aan waar het naar toe kan.

Onderweg naar een optreden in het kader van de 2^e advent in de stad regende het. Het geeft de somberheid weer van wat we gezien hebben.

De winkelstraat van Kisvárd is uitbundig versierd. Er is een podium aan het eind van de rijkelijke versierde winkelstraat. Kinderen zeggen hun versje op van 2^e Advent en het koor zingt kerstliederen. Er wordt mierzoete thee geserveerd met kuche en chocolate.

Daarna worden we meegenomen door Maija en komen we bij het gemeentehuis waar binnen kunstwerkjes zijn gemaakt van koekjes met fondant. Er is veel te zien: het Joods museum, kerstballen, de bibliotheek, de vredesduif, rendieren en kantwerk, etc. We hebben ons samen met Maija verwonderd.

Toen we buiten kwamen was het weer droog. Om 16.00 uur is het al donker, Thuis gekomen staat het fruit en de kuche al weer klaar voor ons met drinken erbij.

Het eten daarna bestond uit: aardappels, kip/eigengemaakte schnitsels, champignons, rijst in een vorm, zuurkool, ananas. Toetje van bonbon/pitten/kuchen, etc, etc...

Daarna ging Lazslo weer even naar bed. Normaal sluiten we de maaltijd af, maar ineens was hij weg. Moeder ging dochter van de trein halen.

We hebben ons met ons drieën verwonderd over hun gastvrijheid.

Toen de dochter, Maija, genoemd naar haar moeder Maija kwam werd er even gesproken, maar al snel kwam de gitaar voor de dag en werd er gezongen. Zij is van beroep een storyteller en heeft ons op 2 prachtige verhalen getrakteerd. Zij heeft via de EEG subsidie gekregen om 3 jaar lang ten Oosten van Boedapest de armste streek van Hongarije verhalen en legendes te vertellen op scholen. Als je als verteller je beleving bij het verhaal beeldend verwoordt, voelen de kinderen je persoonlijke verbondenheid. Dan kom je boodschap beter over en misschien ook beter binnen.

Het verhaal van Truth en Story, een oude legende:

Er waren eens twee prachtige vrouwen, Waarheid en Verhaal. Zij wilden heel graag weten wie van hen beide de mooiste was. Dus spraken ze af om door de hoofdstraat van het dorp te lopen en wie de meeste aandacht kreeg was de winnaar. Waarheid ging als eerste. Toen zij door de hoofdstraat liep in haar prachtige kleren, gingen sommige mensen naar binnen en sloten anderen de ramen. Waarheid begreep er niets van. Ze greep al haar moed bij elkaar en trok haar mooie kleren uit en liep naakt door de straat terug naar de dorpskern.

Maar wat gebeurde...? Nu trokken ook de overgebleven mensen zich terug in hun huizen. Teleurgesteld ging Waarheid terug naar Verhaal.

Vervolgens ging Verhaal aan de wandel in de hoofdstraat. Bij haar kwamen alle mensen terug naar buiten en bleven Verhaal ook nakijken toen zij weer terugliep. Waarheid zag in dat zij verloren had.

“Maar hoe komt dat nu toch?” vroeg Waarheid aan Verhaal. Waarom houdt niemand van de waarheid en lopen ze zelfs weg van de naakte waarheid?

“Ach kom” zei Verhaal... “laten we het eens wat aankleden. Wat Waarheid nodig heeft, is een regenboogkleuren-mantel van verhalen”.

Verhaal trok haar regenboogkleurige jas uit en legde deze om de schouders van Waarheid. Die liep nu nog eens door het dorp. Nu kwam iedereen naar buiten, mensen keken nieuwsgierig en vol bewondering naar Waarheid. Veel mensen liepen zelfs een stukje mee.

Het verhaal van het ontstaan van de aarde:

22 eeuwen voor het ontstaan van de aarde zat God op zijn troon en bedacht dat hij de aarde ging scheppen. Hij had een kroon op zijn hoofd met veel letters. Deze letters dachten mee en sprongen uiteindelijk van zijn kroon af. T vond dat hij het belangrijkste was en T drong zich naar voren. “Ik moet de eerste zijn”. Hij werkte zich met zijn ellebogen naar voren en duwde de andere letters opzij. God vertelde dat hij in het jaar 33.001 de eerste mocht zijn als hij de wet (Thora) gaf, de 10 geboden. Zo bleef God rustig en kalm terwijl de letters zich één voor één naar voren duwden. Iedere letter vond zich belangrijk en kreeg van God een plek in de schepping.

Toen kwam de letter A. Hij had zich niet naar voren gedrongen en stond daar klein en alleen. God vroeg hem naar voren te komen. “Waarom drong jij niet naar voren?”.

“God, ik ben zo klein en lang niet zo belangrijk als de anderen”. God zei tegen hem: “Jij krijgt van mij de belangrijkste plek, jij bent mij omdat ik de Alfa ben, het begin. Dus jij bent het begin en mag als eerste.”

Ze vertelde ook een grap: Een Rabbijn een Priester en een Dominee waren aan het baden in de zee. Toen ze uit het water kwamen was het strand vol mensen. De dominee en de priester deden hun handen voor hun geslachtsdeel en liepen uit het water. De Rabbijn deed zijn handen voor zijn gezicht terwijl hij uit het water liep.

Later vroegen de priester en de dominee waarom hij zijn handen voor zijn gezicht hield.

Hij zei: “Ze kennen mijn gezicht!”

Zo ging het de hele avond door. Wijn en water en nootjes werden rijkelijk uitgedeeld.

Aan het eind van de avond werd de dag afgesloten met een dankgebed.
Om 23.00 uur gingen we naar bed en hebben heerlijk geslapen. Morgen naar de scholen.

Maandag 11 december 2018

Om 06.00 uur wakker. Lazslo is er ook al uit en heeft de koffie klaar staan.
Hij spreekt meerdere talen: Duits, Russisch, Hongaars en een beetje Nederlands. Hij spreekt Russisch omdat zijn moeder uit de Oekraïne kwam. Hij heeft ernstige artrose en geeft aan dat hij hulp moet laten komen als er getild moet worden.

Dochter Maija is om 07.00 uur wakker. Zij moet zich nog voorbereiden voor vandaag. Ze heeft een aanvraag gedaan om in deze arme streek verhalen te vertellen op school. Verhalen zorgen ervoor dat je je veel kunt verbeelden, creativiteit aanboren. Kinderen laten schilderen met woorden.
Ze mag dit drie jaar achter elkaar doen; verhalen vertellen, uitbeelden met muziek en woorden.

Om 09.00 uur was iedereen present. Lazslo vertelde ook nog dat het nu enkele maanden rustig is. Normaal komen er elke twee weken gasten uit Holland.

Vanmorgen is er een predikant die met ons meegaat naar de scholen.
Tot nu toe waren er redelijk goede wegen, maar de weg die we nu gaan is anders. Van Ineke en Dick hoorde ik dat er veel Europese subsidies gebruikt is om het wegennet te verbeteren, vooral de hoofdwegen. Eerst moesten er een wasmachine en dozen met kleding uitgeladen worden.
We zijn vrij laat vertrokken maar volgens de predikant en Lazslo was dit vroeg genoeg. Maar aan het eind van de dag kwamen we echt tijd te kort...
In de stad ziet alles er netjes uit maar op het platteland en door de dorpjes zie je hoe erg het is. Je gaat gewoon terug in de tijd, zomaar 50 jaar.
Veel zandwegen en om de huizen niets verhard. De huizen zijn armoedig en om elk huis staat een hek als afrastering. Een buiten wc. Ook staat er bij ieder huis een hond te blaffen. Je ruikt het stoken van nat hout. Je komt een tractor of paard en wagen tegen. Mensen lopen met karren om hout te sprokkelen wat daarna direct gestookt wordt. Er hangt een nevel van nat gestookt hout.
Voordat we bij de school kwamen, werden we staande gehouden door politie. Er bleek een landelijke alcohol controle te zijn. Gelukkig werd er Engels gesproken, maar in de lucht blazen op afstand van een apparaatje is nieuw voor ons. Of is het de Hongaarse manier van alcohol controle. We mochten door rijden.

De eerste school:

Als we aankomen zie ik veel ruimte om de school maar geen speeltoestellen. We zetten de bus met aanhanger neer en gaan naar binnen. De kinderen gaan net naar buiten want er is pauze. We gaan naar binnen door een kille lange betegelde gang met veel deuren die naar toiletten leiden en lopen achter de predikant aan die ons voorgaat. Een deur staat open: een spiegel met stukken eraf en door vocht verweerd glas waardoor de spiegel niet meer spiegelt. Aan de wastafel veel roest, deuren waar tralies voor zitten met hangsloten. Het lijkt of ik terug ben gezet in de tijd, de jaren '30.

Zo doorlopend voelt het deprimerend. In de grote hal waarin we uitkomen staat een groot plateau met planten en aan de andere kant een podium met erboven hangend een schilderij van het leven van de Roma's. Werken en vissen in de rivier de Tizsa.

We moeten nog een trap op en komen bij de secretaresse van de school. Zij brengt ons naar de directeur en een leerkracht die goed Engels en Duits spreekt.

We zijn op de primaire school. Natuurlijk krijgen wij hier "warme ranja", eigenlijk zoete thee. Het is een school met alleen Roma-kinderen. Andere kinderen gaan niet meer naar deze school omdat het verschil te

groot is. De predikant en de gemeente ondersteunen deze scholen met Godsdienstlessen en met goederen uit Holland.

Zoals Aaron 's avonds al zei er wordt geen onderscheid gemaakt. De gemeente ondersteunt deze school met het minimale. Het is een school met pittige kinderen qua gedrag. Een zware baan.

Als we de bus uitladen dringen de kinderen om ons heen. De enkeling die nog speelt schopt tegen een steentje.

Daarna begint het uitdelen aan de kinderen. De koppies met slechte tanden in de mond zien er grauw uit en ze wachten geduldig in de rij. Ineke vertelt waarom we er zijn en wat kinderen en volwassenen uit Nederland voor hen hebben gedaan. We brengen het Licht van Kerst.

Hierna gingen we naar de Kindergarten. Na het uitladen van de dozen werden we aan tafel uitgenodigd. We kregen warme kersendrank en de

tafel stond vol met eigengemaakte gevulde koekjes en koeken. We dachten dat dit de lunch was, dus namen we er meer dan twee.... OK...

Daarna kwamen de kinderen. Zij zongen voor ons en beeldden een prachtig lied uit.

Hier mocht ik de boodschap vertellen. Dan is toch echt over de hele wereld een kleuter een kleuter! Met het vertellen van het verhaal van het Licht dat wij mogen brengen zie je die kindersnuitjes die overal hetzelfde zijn.

Daarna het uitdelen. Zulk dankbaar werk. Ik ben blij dat ik mee mocht.

We mochten de school nog even zien. De bedjes staan klaar, de kinderen hebben het warme eten op en dan is het tijd om te slapen. Het speelgoed dat ze hebben is van goedkoop gekleurd plastic. Er is niet veel materiaal, laat staan dat het duurzaam is. Wel natuurlijk materiaal zoals walnoten en eikels om mee te tellen. Blijkt ook hier wel dat elke leerkracht creatief is of wordt om kinderen iets aan te leren.

Er is naast de groepen een grote ruimte met kasten en een nat gedeelte voor wassen, plassen en tanden poetsen.

Vervolgens gingen we weer richting eerste school, het blijkt dat we hier dus de echte lunch krijgen. Een grote kom met groentesoep en net als de kinderen doperwten en vlees in een grote pan met een soort rijstsaus/pap. Het eten was lauw. Het brood was erg lekker. Bij elke maaltijd krijg je brood. We krijgen kilo's erbij op deze manier...

Nu op naar de volgende school. Lazslo Iklody (predikant) is een beetje de weg kwijt door de vele rotondes die nu zijn aangelegd met Europese subsidies. Dus moesten we draaien met de bus en de aanhanger. Sterk staaltje van Dick! Ik sta buiten aanwijzingen te geven. Net naast de weg is het zanderig waar je in wegzakt. Er moest veel stuurmanskunst aan te pas komen. Hier en daar wat weggezakt, maar gelukkig weer op de rijbaan. We rijden weer. Lazslo maakt zijn excuus

en bleef maar verontschuldigen maken. Maar snel verder naar de volgende school. Gelukkig duurt de school tot 16.00 uur.

Ze hadden hier niet op ons gerekend. De secretaresse wees ons de weg. Ook hier kwamen de kinderen in het gelid naar buiten. De gezichtjes zijn overal hetzelfde: grauw, smoezelig en slechte tanden. Het grauwe, grijze van de ongezonde koppies zal wel komen van het stoken van het natte hout denk ik. Ik krijg de stank niet uit mijn neus.

We laten, net als op de andere school, ook een cadeau achter voor de leerkrachten en tevens haarkleuringen-monsters, parfum, etc. De leerkrachten verdienen erg weinig, er zijn er niet veel die dit willen doen want je moet er ook van leven met je gezin. Volwassenen gaan liever in de fabriek werken, dat verdient iets beter.

De volgende Kindergarten is aan de beurt. We zijn te laat; de moeders komen de kinderen ophalen. We gaan de groep in en enkelen zijn er nog. Sommige kinderen durven de doos niet aan te pakken. Ik zet de doos voor hen neer. Verwonderde koppies krijg ik als dank. Enkele moeders komen terug en vragen toch om een doos omdat het oudere broertje of zusje wel een doos heeft. Lachend vertrekken de kinderen weer.

Als we weg gaan zien we buiten veel kinderen met de nieuwe rugtassen of schoendoos lopen.

Tegen de avond gingen we naar Aaron en Annemarie, het Predikanten-echtpaar. We wisten waar we naar toe moesten, maar hebben drie keer hetzelfde stukje gereden omdat je niet kon keren op deze smalle weg. Ze stonden ons al op te wachten met een volle tafel, gedekt met zoetheid en koffie en thee, maar ook natuurlijk Pálinka.

Daarna kwam het eten: gevulde groenterol en soep van parelhoen. Ook plakken kippenvlees met fruit met bacon erom en eigengemaakte schnitzels. Verder heerlijke noedels met kipvlees en champignons in heerlijke rode saus. Daarna de zoetheid weer met drank etc.

Het bleef nog lang gezellig, half Duits, half Engels, half Nederlands, soms Hongaars en we begrijpen elkaar.

Wat een warmte en gastvrijheid hier ook.

Dinsdag 11 december 2018

Vanmorgen net als iedere ochtend thuis gewoon om 06.00 uur opstaan. Ik geniet van Ineke en Dick. Wat zijn het toch prachtige mensen, beide bestuursleden van de Stichting Oost Europa. Ineke, voorzitter, leeft voor Oost-Europa. Zij zet zich hier met ziel en zaligheid voor in. Dick blijkt ook al jaren naar Oost-Europa te gaan. Wat een kanjers, en ik mag mee...

Na het ontbijt gingen we weer op pad. Aaron en Annemarie hadden het goed georganiseerd.

Eerst naar de volgende school. Hier werd een soort Kerstfeest voor ons opgevoerd. Allemaal uit het hoofd. Vervolgens kregen wij geschenken, allemaal gekleurde hangers voor in onze eigen kerstboom thuis.

Wieky is hier de directeur. Bij het uitdelen mocht ik het woord doen. Aaron vertaalde het dan.

Daarna weer dozen uitdelen en na één, twee, drie openmaken.

De gezichten van de kinderen en de verwondering en verbazing: om nooit te vergeten.

Er zijn veel kinderen die nog nooit een cadeau hebben gekregen.

Je verbaast je over de blijheid om een tandenborstel en tandpasta. Ook over de blijheid van de leerkrachten met hun cadeau.

Ook nu weer even naar de Kindergarten. Hier werden we ook warm onthaald. De kinderen zongen ook hier weer voor ons. We horen hetzelfde liedje. Door de herhaling kennen wij het lied ook langzamerhand.

Hier waren kinderen die ziek zijn (leukemie). Kinderen zonder ouders of alleen met pa. Ze hebben nog nooit iets gehad. Er ligt

een tapijt op de grond. De kinderen leren van wandplaten en hebben plastic slofjes of sandalen (in de winter) aan hun voeten. Ook de verwondering: een meisje ruikt aan een sinaasappel. Een kippenvelmoment, die kleintjes die in zo'n omgeving moeten opgroeien. Elk kind verdient een goede kans, maar het is wel oneerlijk verdeeld in de wereld.

Hierna gingen we naar de voorlaatste school. Ook hier super geregeld. Buiten bij de entree staat de kerststal van stokpoppen genaaid en sneeuwpoppen van houtschijven.

Dan volgen de verhalen van de leerkrachten die zelf niets hebben. Samen kleding verzamelen voor de kinderen. Ze vertelden van de ziektes van sommige kinderen. Het is wel veel aan emoties. En dan die grauwe koppies...

Daarna naar de oudere kinderen. Ze zitten bij elkaar in één gebouw. Hier laten ze zien op een beamer wat ze gedaan hebben voor een zieke leerling (kanker) en ondertussen staan de kinderen van de school achter ons te zingen: Hallelujah van Leonard Cohen. Zoveel indrukken en dan dit lied, hierna brak ik, ik ben even de groep uitgegaan.

De directeur liep mij na en vertelde dat de school genoemd is naar een bekend persoon. Deze meneer stond in het midden van de levensboom. De boom stond goed geaard stevig in de grond. De takken waren de groepen.

Dan weer cadeaus uitpakken. Eerst tellen tot drie. Grote verwondering bij het zien van de tandenborstel en echte tandpasta. Een meisje was helemaal in het roze gekleed: roze muts, das en handschoenen, het paste mooi bij elkaar. Een jongen - Peter - straalde helemaal toen hij de chocoladeletter P in zijn doos vond! De monden vielen open van verbazing toen alle mutsen en sjaals en het speelgoed voor de dag kwamen. Onbeschrijflijk allemaal.

Tussen de middag even weer terug gegaan met Aaron en Annemarie naar hun huis.

Bij Aaron en Annamaria zijn veel spullen uitgeladen; bedden, rolstoelen, postoele en dozen met kleding.

De dames uit het dorp hebben eten gekookt, het begint natuurlijk weer met zoetigheid en daarna warm eten. Aardappelpuree met kip en bietensalade erbij. Zoetigheid na.

Daarna weer op pad. We gaan naar een gemeenschapshuis in Zurk, dat is de vorige gemeente van Aaron.

De kinderen hadden eerder vrij gekregen en zaten in het gemeenschapscentrum ons op te wachten met hun ouders. De curator van de parochie en de predikant ds. László Szilágyi. Zo ook de burgemeester en haar dochter. De dochter moest voor de burgemeester vertalen.

Ook nu weer moesten we het hele gebouw zien, ook het handwerk van de dames van het dorp. Het leek wel pitriet maar het was opgerold papier en daarmee werd gevlochten.

Het viel op dat het overal heel schoon was en wat zijn de mensen trots op hun gemeenschapsgebouw.

Ook hier veel blije gezichten, zelfs van pubers die stralend hun muts opzetten en een duim opsteken bij het uitpakken van de rugzak en ouders die hun tranen wegpoetsen. En het enthousiasme van de kinderen en hun verwondering en blijdschap straalt ervan af.

Wij kregen ook cadeaus, prachtige zelfgemaakte papieren dozen.

Na dit laatste bezoek aan de schoolkinderen zijn we nog naar de kerk gegaan in het dorp. De dochter van de burgemeester vertelde de geschiedenis. De kerk stamt uit 1200 nC. De schilderijen aan het plafond vertellen de geschiedenis van het leven van de mensen die wonen langs de rivier de Tizsa en de geschiedenis van de Bijbel.

Het leven speelt zich vooral af langs de rivier Tizsa.

Bij de kerk staat een houten toren. Bij licht kun je er in klimmen om de hele omgeving te kunnen zien.

Naast de kerk, in het ontmoetingscentrum had ik de eer om tegenover de dominee te zitten. Ik heb al gemerkt dat slurpen gewoon is hier, maar deze predikant kan nog meer. Praten met volle mond en daarna rauwkost erbij in proppen en door blijven praten. Wat eten deze mensen veel.

Na het eten gingen we met Aaron mee naar huis, waar de koffie klaar stond met zoetheid. Later kwam Lazslo met dochter Maija afscheid nemen.

Ondertussen is de bus weer "vol" geladen met appels, zuurkool, pálinka, etc. en cadeautjes die we gekregen hadden.

De directeur van een van de scholen, Wieky en haar man Andreas schoven ook aan, na eerst ons een fles pálinka te hebben gegeven. We hadden goede en interessante gesprekken die laatste avond.

Vooraf over de geschiedenis van Hongarije na de 2e wereldoorlog. Hongarije bleef onder het regiem van de Sovjet-Unie terwijl de rest van Europa Marshall hulp kreeg van Amerika om er zo snel mogelijk weer bovenop te komen. Pas in 1989 werd Hongarije een vrije, democratische republiek en werden de communistische symbolen naar het museum verwezen. In dat jaar verlieten ook de Sovjettroepen het land. Het onderwijs kent twee cycli van ieder 4 jaar. De eerste periode is voor 6- tot 10-jarigen en de tweede periode voor 10- tot 14-jarigen. Het lager onderwijs wordt verzorgd aan basisscholen (Általános iskola). Het onderwijs is in handen van de staat en is gratis en verplicht voor kinderen tussen 6 en 16 jaar. Voor jongere kinderen zijn er crèches en kleuterscholen, die ook door de overheid geëxploiteerd worden. Het basisonderwijs is algemeen vormend en bestemd voor kinderen tot 14 jaar. Het middelbaar onderwijs, dat twee jaar verplicht is, heeft verschillende schooltypen, zoals het gimnázium, dat voorbereidt op het wetenschappelijk onderwijs, en het technikum, een beroepsopleiding. Beide opleidingen duren vier jaar.

Het Hongaarse onderwijs is veel meer autoritair dan wat wij in Nederland gewend zijn. De kinderen leren veel in een hoog tempo, het accent ligt vaak niet op het aanleren van strategieën en vaardigheden maar meer op de hoeveelheid stof. Een voorbeeld is het "zelfstandig leren" dat op dit moment bij ons in Nederland een hot item is: in Hongarije wordt nog meestal klassikaal les gegeven, veel zelfstandigheid wordt soms als storend gezien. Gelukkig zijn er ook uitzonderingen! Alleen heb ik die niet gezien.

De kinderen krijgen huiswerk mee, al vanaf de onderbouw van de basisschool. Aan de wanden hangen wandplaten met de lesdoelen op divers gebied voor dit jaar. Ik heb geen methode gezien. De ouders moeten alle boeken zelf aanschaffen (dat gebeurt meestal via de school) en de kinderen hebben geen kluisje op school, ze moeten alle spullen zelf meeslepen. Naschoolse opvang is meestal

heel goed geregeld en wordt gedaan door speciaal voor die taak opgeleide leerkrachten. School begint vroeg, tussen 7.30 – 8.00. De lessen duren drie kwartier en na elke les is er pauze. Kleintjes hebben 5-6 lessen per dag, middelbare scholieren 7-8. Op de meeste scholen is er gelegenheid om tussen de middag (na afloop van de lessen) een volledige warme maaltijd te gebruiken. Daarna zijn de kinderen vrij. Op de meeste scholen wordt er veel aan buitenschoolse activiteiten gedaan en zijn de kinderen tot ongeveer 16.00 u. op school.

Hongarije is in twee gedeelten verdeeld, rijk en arm. Tot aan Boedapest zie je een Europees land, goede wegen en bij het Ballatonmeer prachtige resorts. Zodra je Boedapest uit bent en richting Oekraïense grens gaat zie je armoede. De Hongaren zijn door de grenswisselingen verdeeld over meerdere landen.

Om 22.30 uur gingen we naar bed: morgen vroeg weer op want om 07.00 uur vertrek naar huis.

Woensdag 12 december 2018

We vertrokken een kwartiertje later. Alles moest nog in de bus gepakt worden. Weer op pad met ons drieën, nu richting huis. Langzaam trekken de langgerekte Hongaarse poesta's aan ons voorbij. Af en toe zien we een groepje reeën grazen. Hier en daar zit een buizerd op een paal te loeren naar iets eetbaars.

Een grote groep kraaien maakt een duikvlucht boven het omgeploegde land.

Veel stukken poesta's zijn met winterrogge ingezaaid en staan er groen bij. Het schiet lekker op, de kilometers vliegen voorbij.

Bij Boekarest zijn we door de stad gereden, met Dick achter het stuur. Een indrukwekkende stad met prachtige oude gebouwen.

Zeker een bezoek van een weekend waard.

Voor we er erg in hadden waren we Boedapest voorbij en wisselden we van chauffeur. Ik mocht het stuur weer overnemen.

Het reed een stuk gemakkelijker nu de bus niet meer zo vol is. De cruise control werkt goed en het is relaxt achter het stuur. De zon schijnt en rustig kachelen we verder.

Rond Wenen begint er af en toe natte sneeuw te vallen. Na 3 uur wisselen we weer van chauffeur.

Het landschap wordt wit; de sneeuw blijft liggen op de toppen van de sparren en op de weilanden.

Mooi gezicht.

Het wordt steeds grijzer in de lucht. Aan de andere kant van de weg staat een hele lange file, maar wij kunnen rustig doorrijden tot voorbij Passau naar Pension Menninger in Windorf/Renholding. Hier hebben we genoten van de schnitzel van het huis, deze was door Ineke aanbevolen. Ze heeft niets teveel gezegd; Heerlijk!

Daarna slapen, morgen vroeg weer op...

Donderdag 12 december 2018

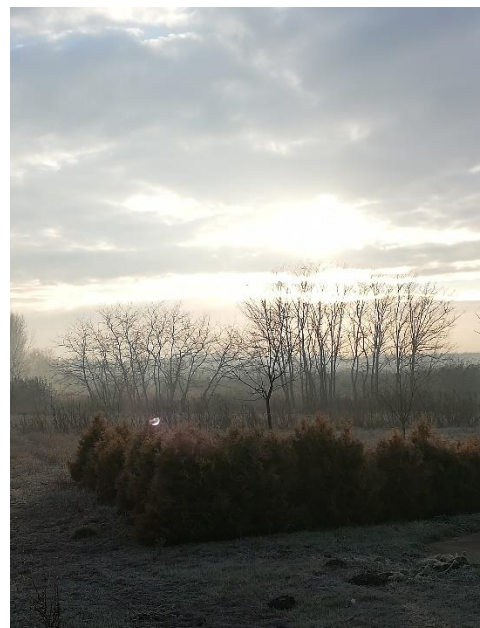
Ook deze dag was het weer ons gunstig gezind. Mooie lichten en regelmatig zon. We vertrokken op tijd voor het laatste stuk naar huis.

Enmaal in Duitsland schoot het mooi op.

Om 19.30 uur was de thuishaven, Wierden - in dit geval bij het Loo - bereikt.

We werden ontvangen door een ontvangstcomité bestaande uit onze drie echtgenoten. We hebben heerlijk soep gegeten en een eerste evaluatie gedeeld met het thuisfront. Alie las voor uit het dagboek en Ineke sloot de reis af met een dankgebed.

Morgenvroeg de bus nog schoonmaken en dan zit de reis er echt op.

Gerdien, d.d. 27-12-2018